

El canvi de classe en vela infantil i juvenil: estudis des de 2003 fins a 2013

Class Change in Child and Youth Sailing: Studies from 2003 to 2013

JORDI RENOM PINSACH

Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament
Universitat de Barcelona (Espanya)
Federació Catalana de Vela (Espanya)

PEP SUBIRATS PUIG

Club Nàutic Cambrils (Espanya)

POL RIVAS MAS

Pura Vela (Espanya)

JOFRE RABADÀ FARFAN

Entrenador de vela (Espanya)

Autor per a la correspondència

Jordi Renom Pinsach
jrenompinsach@ub.edu

Resum

Aquest treball presenta les principals conclusions del Programa de tutorització per al canvi de classe (PTCC) iniciat per la Federació Catalana de Vela (FCV) el 2001. Es tracta d'un projecte inèdit a nivell internacional, que pretén conèixer i incidir en la millora contínua del pas dels regatistes infantils a les classes juvenils. En vela de competició, el temps final en la classe Optimist, la tria d'una nova classe i les primeres experiències en l'escollida són moments clau de la vida esportiva dels regatistes. Després d'un període pilot, el 2003 es va iniciar un procés de 10 anys en què s'han dut a terme tres estudis (2003, 2008 i 2013) de seguiment i intervenció de les flotes infantils i juvenils de la FCV. Mitjançant qüestionaris creats per a aquest projecte s'han recollit impressions de 370 regatistes infantils, 231 de juvenils i de 170 pares i mares. Vista l'extensió dels resultats, l'article se centra en les tendències que més informen de l'evolució dels regatistes, especialment en l'estudi de 2013, alhora que presenta el PTCC com un possible model per al seguiment de flotes aplicable a altres organitzacions relacionades amb la vela de competició.

Paraules clau: vela juvenil, regates a vela, classe Optimist, abandonament esportiu, tutorització esportiva, avaluació de programes

Abstract

Class Change in Child and Youth Sailing: Studies from 2003 to 2013

This paper presents the main findings of the Class Change Mentoring Programme (PTCC) started up by the Catalan Sailing Federation (FCV) in 2001. This is an unprecedented international project that aims to learn about and influence the continuous improvement of the passage of child sailors into youth classes. In competitive sailing, the final time in the Optimist class, the choice of a new class and the first experiences in the one selected are key moments in the sporting life of the sailors. After a pilot period, in 2003 a 10-year process was begun during which three studies were conducted (in 2003, 2008 and 2013) involving monitoring and intervention with the FCV's child and youth fleets. Questionnaires drawn up for this project were used to collect impressions from 370 child sailors, 231 youth sailors and 170 parents. Given the size of the results, this article focuses on the trends that provide most information about the evolution of the sailors, especially in the 2013 study, while it also presents the PTCC as a possible model for monitoring fleets that is applicable to other organisations involved in competitive sailing.

Keywords: youth sailing, sailing regattas, Optimist class, sport dropout, sports mentoring, programme evaluation

Introducció

El 2001 la Federació Catalana de Vela (FCV) va plantejar un Pla de tutorització per al canvi de classe (PTCC) que facilités als regatistes infantils (RI) de la classe Optimist el pas a una nova classe juvenil. L'objectiu era reduir l'abandonament i orientar-los cap a itineraris esportius de la FCV. Inicialment, abordava factors antropomètrics que optimitzaven l'encaix regatista-embarcació (pes, alçada, etc.). Més tard, en línia amb altres iniciatives (Cunningham & Fletcher, 2007) se'n van afegir de mèdics i de psicològics (expectatives, impressions, etc.) i es va establir el patró de treball d'altres estudis. El PTCC ha estat un projecte inèdit arreu tant per la durada com l'abast assolit: 10 anys i 770 persones. A això s'hi afegeix la manca de publicacions, estudis i referents teòrics on emmarcar el projecte. Una cerca inicial ja va confirmar la posterior constatació de Manzanares, Segado i Menayo (2012) sobre la gairebé inexistent producció científica en l'esport de la vela en els darrers 60 anys on predominen els estudis d'àmbit físic/tàctic centrats en el seguiment de casos individuals i mostres molt petites.

En aquest context, l'interès de la FCV pel factor humà en vela es va iniciar els anys 90 amb el seguiment de les opinions dels tècnics i dels regatistes (Renom, 1990; Renom 2005), moment en què comencen a aparèixer obres sensibles a la temàtica (Beggs, Derbyshire, & Whitmore, 1993; Twiname, 1993). Un precedent important fou el 1998 (FCV, 1999) en què s'inicià una metodologia d'enquestes que s'ha mantingut fins avui dia en el PTCC. En tot això cal considerar que la FCV representa una de les xarxes de centres nàutics més densa del món (Esteve, 2012), amb 112 clubs en 340 km de litoral. Aquesta realitat motiva l'interès per conèixer els punts de vista de les persones implicades en una pràctica molt condicionada pel medi i la tecnologia (meteo, vaixell-aparell, etc.).

En la primera edició del PTCC (Renom & Subirats, 2005) es va dissenyar un qüestionari pilot (Optiquèst) amb preguntes de respostes tancades i obertes referides al perfil personal, l'experiència esportiva, les impressions i les expectatives dels RI abans del canvi de classe (CC). Optiquèst també incloïa 8 diferencials semàntics (Osgood, 1952) formats cadascun per 9 escales d'adjectius antònims referits a les classes Làser 4.7, Làser Radial, Europe, 420, Catamarà, Patí a Vela, fórmula Windsurf i classes olímpiques. Aquesta estructura va permetre conèixer les expecta-

tives i valoracions de 63 RI abans del CC i també les impressions retrospectives (pensant en el passat) de 76 RJ que ja l'havien fet, ambdós col·lectius pertanyien al rànquing FCV.

Els resultats van ajudar a perfilar els col·lectius, identificar variables rellevants (sexe, rànquing, etc.) i distorsions en les opinions dels més joves sobre el seu futur esportiu. L'estudi va promoure una sèrie d'accions formatives per als entrenadors, i pares-mares (PM), sobre com tractar el CC amb els RI (a casa, als entrenaments, etc.). L'objectiu era consensuar un principi comú: el final de l'etapa Optimist és la "fi del principi" i no la fi de la vida esportiva en vela. No va ser un pla sistemàtic sinó un conjunt d'accions sensibles al CC (Renom & Violan, 2002; Renom, 2014).

PTCC 2008: es van dissenyar dues versions RI i RJ ampliades d'Optiquèst i una nova per a PM. Les preguntes afegides (indicadors) eren fruit de reunions amb entrenadors, novells i veterans, de la FCV. La versió PM vingué motivada per la importància que els tècnics donaven al rol d'aquest col·lectiu.

Les tres formes d'Optiquèst (Renom, 2008; Renom, Subirats, & Rivas, 2009a) eren equivalents per tal de facilitar l'anàlisi comparativa. En el PTCC 2008 hi van participar 138 RI (total en el rànquing 227), 70 RJ (total en el rànquing 312), bàsicament de Làser, 420 i Europa) i 83 PM. Els resultats van mostrar les expectatives dels col·lectius i la necessitat de refocalitzar les percepcions (prejudicis) dels RI cap a les noves classes (Renom et al., 2009a, b). Això anava lligat a altres objectius com rebaixar la predisposició per ser patró, un tòpic en vela (Thill, 1981; FCV, 1999), allargar l'expectativa d'edat límit per regatejar i millorar la valoració del suport rebut en el CC. També es va plantejar reduir distorsions associades al patí (Renom & Subirats, 2005).

Tot plegat es va fer mitjançant un conjunt, ara ja més sistemàtic, de seminaris, xerrades tècniques i testimonials de regatistes veterans, reciclatge de tècnics, jornades d'assaig de noves classes per a RI i sessions orientatives per a PM. Una part d'aquests resultats (2008) s'han emprat per a la comparativa amb els de 2013.

Material i mètodes

Mostra: en el PTCC 2013 hi van participar 342 persones, la mostra es va anar conformant de manera accidental en funció de la participació voluntària en l'estudi.

RI: eren 170 participants de la classe Optimist (197 en el rànquing) i amb una mitjana d'edat, pes i talla d'11,6 anys, 40,7 kg i 150 cm. Un 68 % eren nens i el 32 % nenes.

RJ: 85 regatistes, tots en actiu, en el rànquing (total 316) d'una mateixa classe com a mínim 1 any. Les mitjanes d'edat, pes i talla eren de 17,1 anys, 62,7 kg i 173 cm respectivament. Un 66 % eren nois i el 34 % noies. Només 10 participants havien contestat Optiquèst 2008 com a RI.

PM: 87 pares (61 %) i mares (39 %) de RI del rànquing.

Instruments: Optiquèst 2013 combina 156 (RI), 170 (RJ) i 242 (PM) preguntes tancades, segons la versió, amb 18 d'obertes. Les versions RI i RJ són equivalents i només varien en l'actualització d'alguns indicadors. Les versions RJ i PM són més llargues en incloure preguntes sensibles a la major experiència (RJ) i referides al cas de tenir més d'un fill navegant (PM). La versió RJ duplica preguntes retrospectivament (recordant l'època Optimist) i en referència al present (situació actual a la classe en què es navega).

Les preguntes de resposta tancada equivalents (valorades en escala d'1 a 10 i algunes en percentatge) s'agrupen en 5 blocs temàtics com els emprats en edicions anteriors de PTCC:

A. Perfil esportiu: dades pròpies del tipus de pràctica efectuada i del regatista o PM

B. Valoració de la darrera temporada: agrupa les impressions sobre com han anat les coses els darrers mesos, esportivament i en altres àmbits.

C. Valoració del rol dels PM: opinions sobre el paper dels PM durant la temporada. Es fa per separat, pares i mares.

D. Classes que interessin: opinions sobre els models de vaixells que més atrauen.

E. Valoració de l'ajut rebut en la decisió: opinions sobre com viuen el procés de CC els regatistes i els PM.

Al final hi ha un darrer bloc F amb 6 diferencials semàntics referits a les classes Làser 4.7 (individual), Europe (individual), 420 (doble), 49er (doble), patí (multibuc individual) i Techno 293 (windsurf). Cada diferencial té 8 escales, puntuades d'1 a 6, d'adjectius antònims fort-dèbil, bonic-lleig, ràpid-lent, perillós-segur, difícil-fàcil, antiquat-modern, avorrit-divertit i bon ambient - mal ambient emprats des de 2003.

La recollida de dades es va fer seguint el calendari de la FCV del primer trimestre de 2013. L'equip d'enquestadors anava als clubs on se celebraven les proves. Abans, a la pàgina web de la FCV s'anunciava la convocatòria de l'estudi demanant la col·laboració de tots els col·lectius. Després, amb el responsable tècnic local, s'organitzava la logística dels diversos grups que responien Optiquèst. Les sessions eren grupals i supervisades per l'equip responsable (consultes) sent eliminats 5 qüestionaris de RI per interferència dels seus PM. El temps mitjà de resposta va ser de 25 minuts.

Resultats

Les respostes obertes es van codificar seguint la metodologia d'estudis similars (FCV, 1999, Renom & Halcón, 2007, 2013). Un equip d'avaluadors va revisar i extreure per a cada pregunta les categories comunes de les idees aportades per cada persona. Aquests missatges eren les unitats informatives, no la resposta global, ja que podia haver-hi més d'un missatge per resposta. Per tal de facilitar la comparativa 2008-2013 es van mantenir les categories de missatges 2008, afegint-ne de noves on apareixien idees diferents de manera consistent.

Comparativa 2008-2013 RI

Tot seguit es descriuen els resultats més significatius ($p < 0,05$) després d'aplicar la prova U de Mann Whitney en la comparació, pregunta per pregunta, de les respostes 2008-2013 (resultat 2008/resultat 2013 en escala 1 a 10 o en percentatges). Vista la quantitat d'indicadors a comparar (150 d'equivalents) només s'exposaran els més destacats incloent-hi les freqüències d'aparició 2008-2013 de les categories de les respostes obertes. Una anàlisi similar s'aplica als altres col·lectius. Cal dir que el 2013 augmenten les respostes en blanc o que expressen desconeixement ("no sé", "?"...).

Bloc A. Les característiques d'ambdues mostres quant a edat, pes, talla i distribució en el rànquing no varien. Els RI 2013 van començar a regatejar abans (9/8,5 anys) i creuen que les flotes d'Europa, 420 i creuer s'han reduït en els seus clubs mentre que les de Làser 4.7, 49er, patí, patí júnior i catamarà han augmentat. Consideren que ha crescut el nombre de pares (43 %/55 %) que naveguen (no pas

	Làser 4.7		420		Europa		Patí de vela		29er		FW/T293	
	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013
Fort	2,13	5,14	1,77	5,16	1,83	5,23	2,68	4,51	1,68	5,49	2,43	5,10
Bonic	3,37	3,80	2,02	4,75	2,05	4,68	2,91	4,19	1,95	5,19	2,06	4,75
Ràpid	2,42	4,59	1,85	5,01	1,90	4,79	2,69	4,16	1,63	5,38	1,82	4,87
Perillós	3,71	3,13	3,60	4	3,70	3,6	3,28	3,52	3,09	4,22	2,91	3,86
Diffícil	3,22	3,74	2,81	4,15	2,53	4,46	2,92	4,19	2,44	4,51	2,66	4,21
Antiquat	3,54	3,38	4,1	3,05	4,09	3,46	2,84	4,24	4,81	2,63	4,30	2,94
Avorrit	3,66	2,85	4,47	2,49	4,26	3,11	3,81	3,3	4,76	2,57	4,50	2,91
Bon ambient	2,80	4,62	2	4,76	2,08	4,50	2,75	4,29	2,29	4,98	1,89	4,64

Taula 1. Diferencial semàntic RI. Mitjanes de les valoracions de les qualitats de les classes en escala d'1 a 6 graus

el de mares) i, especialment, el dels amics que tenen a la flota del club (7/12, mitjanes del nombre d'amics cada any). També augmenta la valoració que fan de l'ajut rebut dels companys i companyes de flota (6,7/7,2) especialment quant a aprenentatge i aparell de l'embarcació.

Blocs B i C. Creix la valoració del seu propi rendiment escolar (8/8,3) i esportiu (7,6/8), especialment en el moment de sortida de la regata i seguiment del recorregut. També de claredat d'objectius (7,9/8,6), de relació amb la mare (8,8/9,1) i de confiança que perceben del pare envers l'entrenador (9/9,3). De les regates, els atrau principalment l'activitat a mar i els preocupen menys els "temps morts" (períodes incerts d'espera a terra, a mar, etc.). Aquests temps morts eren objecte de moltes crítiques el 2003 i 2008.

Bloc D. Augmenta l'interès pel 49er (16%/42%) i el Kite (5%/15%), es manté el del Làser (24%), el patí (7%), el catamarà (11%) i el creuer (12%) baixant sensiblement el del 420 (54%/30%) i l'Europa (34%/22%). Aquesta tendència coincideix amb la que creuen que serà la nova classe a la que passaran, especialment pel cas del 49er. Quant al CC, creix la preocupació per les relacions amb les noves i nous companys (5,2/6,6) i el temor a quedar per sota de les seves expectatives. Com en el 2003 tenen la creença que la vida competitiva en vela acaba als 50 anys.

Bloc E. Els RI actuals valoren més l'ajut de l'entrenador (5,3/6,1), dels companys (5,2/6,6), del club (3,6/5,2) i de la FCV (2,6/3,7). Creix la il·lusió per començar una etapa i conèixer una nova classe. Quant al rol a bord, baixa l'interès per ser patró (45%/35%) però ser tripulant no guanya atractiu (es manté en el

18%), tampoc varia l'ambivalència per un o altre rol (es manté en el 37%).

Bloc F. La taula 1 mostra les valoracions mitjanes (escala d'1 a 6) per a cadascuna de les classes, adjectius i anys. Menys en la percepció de perill pel 420, l'Europa i el patí en la resta de casos les diferències entre 2008 i 2013 són significatives.

Comparativa 2008-2013 RJ

Bloc A. Les característiques d'ambdues mostres quant a edat, pes, talla, classes en què es navega i distribució en el rànquing són equivalents. El RJ 2013 creuen que les flotes de Làser 4.7 al seu club s'han reduït mentre que les de Europa, 49er i catamarà han augmentat. L'edat d'inici en navegació es manté (9,1 anys) lleument per sobre de la donada pels RI 2008 i 2013. De l'època Optimist, els RJ actuals recorden tenir menys amics (9,3/7,3, mitjanes del nombre d'amics per cada any) a la flota del seu club. Baixa, sensiblement, la valoració de l'ajut de la mare (57%/47%) i del pare (77%/55%). Un 62% recorden que aparellaven sols l'embarcació, mentre que el 2008 ho deia un 92%. En la major part de preguntes sobre l'època Optimist no hi ha diferències 2008-2013. Tot i això, el més valorat pels RJ actuals d'aquell període, i per sobre dels RJ 2008, és la relació amb els companys i companyes.

Blocs B i C. No hi ha diferències en la majoria d'indicadors, només creix la preocupació pel cost econòmic que suposa als PM (5/6,5) seguir el calendari de regates. Recorden que això ja els passava en l'època Optimist però s'accentua ara com a RJ.

Bloc D. Del final de l'etapa Optimist, els RJ actuals recorden que tenien menys interès que els de 2008 per passar a la classe Làser (40 %/25 %), 420 (41 %/32 %) i Windsurf (7 %/1 %). No hi ha diferències 2008-2013 en la valoració d'encert en el canvi fet (8,8). D'aquells inicis valoren la relació amb l'entrenador (8,3), els PM (8,3), els amics (8,2), els companys (7,9) i el rendiment en els estudis (7,5). Del present valoren moderadament el propi rendiment en regates (6,8) i l'esforç que suposa ser RJ (8,2). El canvi més notable és l'edat que els RJ 2013 consideren màxima per regatejar i que passa de 51 (coincident RI2003, RI i RJ 2008) a 63 anys.

Bloc E. Comparat amb els records dels RJ 2008 del seu temps final a l'Optimist, els actuals diuen que no els interessava tant ser patrons en la nova classe (62 %/38 %). En la resta d'indicadors no hi ha diferències significatives, es manté gairebé constant l'elevat grau de satisfacció per la classe escollida (8,6) i la gradació de la valoració d'ajut rebut en el CC de l'entrenador (5,6), els companys, (5,4), el pare (4,9), la mare (4,5), el club (4,3) i la federació (1,5).

Bloc F. Com passa amb els RI, la taula 2 també mostra un augment generalitzat de valoracions a l'alça en el 2013.

Comparativa 2008-2013 PM

Bloc A. Només un 13 % de les mares han estat regatistes enfront d'un 65 % dels pares. D'aquests, un 75 % segueix en actiu en classes dobles, creuer i patí. Gairebé totes les mares ho van deixar després de passar per l'Optimist, el 420 o el creuer.

Augmenta el nombre de PM que manifesten haver-ho deixat per motius laborals. Els PM actuals tenen menys fills per família que els de 2008 (2,2/1,9). També baixa sensiblement el nombre de germans grans RJ, especialment en la classes Europa (60 %/7 %). Els PM 2013 amb fills exregatistes argumenten més causes d'abandonament per dificultats d'encaix a la classe i d'incompatibilitat amb els estudis. L'abandonament, però, es produeix ara dos anys més tard (15,5 anys/17,5 anys).

Blocs B i C. Els PM actuals creuen que els seus fills tenen més amics a la flota (7,8/11, mitjanes del nombre d'amics cada any), i que reben més ajut dels companys (6,4/7,2). Dels dies de regata, valoren l'ajut que el pare, l'entrenador i, especialment, la mare aporten als RI. També veuen millor la relació i confiança de la mare amb els RI. De manera similar, creix la seva percepció de bona relació entre l'entrenador i els RI.

Com en els altres estudis, el més valorat de les regates és l'aspecte social, l'ambient del circuit Optimist. L'única dada negativa que creix és la crítica als temps morts (ajornaments, esperes a terra,...). Quant a qui acompanya i ajuda els fills a les regates es manté el biaix creuat del 2008. Els PM se sobrevaloren respectivament més a sí mateixos i menys a la parella a l'hora d'ajudar els fills. Quan es comparen per sexes hi ha molta homogeneïtat en les valoracions, només les mares 2013 creuen que els seus fills retrospectivament van aconseguir resultats esportius abans, que tenen més amics a la flota del club i que van rebre més ajut dels companys. També valoren millor la confiança que tenen amb els fills. Les mares 2013 troben que la permanència en el circuit surt

	Làser 4.7		420		Europa		Patí de vela		29er		FW/T293	
	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013
Fort	2,18	5,07	2,80	4,86	3,08	4,18	3,15	4,09	2,38	4,52	2,48	4,66
Bonic	4,49	2,95	2,56	4,68	1,94	4,64	2,80	4,13	1,94	4,84	1,89	4,29
Ràpid	3,68	3,79	2,49	4,82	2,54	4,36	2,53	4,02	1,57	5,31	1,45	4,84
Perillós	4,46	3,09	3,84	3,25	4,15	3,49	3,57	3,58	2,58	4,47	2,85	3,70
Difícil	4,46	3,03	3,07	4,21	2,83	3,95	2,68	4,16	2,44	4,40	2,85	4,34
Antiquat	3,20	3,85	3,58	3,50	3,75	3,81	2,33	4,57	4,86	2,22	4,72	3,10
Avorrit	3,41	3,93	4,74	2,65	4,30	3,15	4,26	3,60	4,92	2,57	5,17	3,04
Bon ambient	2,54	4,59	1,87	4,96	2,42	4,73	3,03	4,26	3,02	4,49	2,49	4,42

Taula 2. Diferencial semàntic RJ. Mitjanes de les valoracions de les qualitats de les classes en escala d'1 a 6 graus

més cara econòmicament del que valoren els pares. Estan més preocupades que ells pel cost de la nova classe, tot i que a l'hora de quantificar-ho no tenen massa clar el valor (respostes en blanc, “no ho sé”) o aporten xifres disperses i inferiors a les estimades pels pares. Els PM 2008 valoraven en 5.600 € el cost/temporada Optimist, el 2013 és de 7.400 euros, sense el cost del vaixell, dels aparells-vela i d'altres equipaments.

Bloc D. Els PM actuals veuen els RI menys interessats (60 %/40 %) per ser patrons quan siguin RJ. Dels que sí creuen que ho volen ser, més pares que mares, ho atribueixen al fet que al seu fill li agrada “tenir el control”. Dels que no, manca una raó predominant i en molts casos la resposta és “no ho sap”, més que un interès clar per ser tripulant. Els PM 2013 detecten més atenció dels seus fills cap a les classes Làser (17 %/34 %) i 29er (9 % /17 %). El major desinterès el veuen cap a l'Europa (25 %/17 %) i el 420 (56 % /18 %).

Bloc E. Els PM 2013 valoren més l'ajut que l'entrenador (4,7/6,3) i el club (3,4/5,3) donen als RI per facilitar el CC. Com en els estudis anteriors (Renom, 2008; Renom, Subirats, & Rivas, 2009a, la valoració més baixa correspon a l'ajut atribuït a la Federació que gairebé es manté (2,2/2,1). D'aquesta decisió, als PM 2013 els preocupa més el cost econòmic de la nova classe (6,4/7,4). L'estimen en 3.550 euros/temporada (cos de permanència) mentre que el 2008 n'eren 3.000. També es manté centrat el grau de preocupació (5) per la dedicació (temps) que suposen les regates i pels resultats esportius que obtinguin els seus fills en la futura classe (4,2). Quant a facilitadors del CC, no varien respecte 2008. Els PM 2013 atribueixen més als seus fills la decisió del CC i no tant a que ja hi hagi flota al club. Els PM ja no vinculen tant la continuïtat dels fills en el món de la vela a uns resultats esportius. Predomina el “fins on ell/ella vulgui”.

Discussió i conclusions

A l'hora d'establir conclusions cal tenir present que en el treball s'han abordat principalment les percepcions subjectives de les persones implicades. Aquest és un tret diferencial del projecte ja que en un esport altament físic i tecnològic sovint el factor humà queda en segon terme. Per aconseguir-ho s'ha procurat sistematitzar dades quantitatives i qualitatives que informen sobre les tendències generals en l'evolució dels col·lectius.

En relació amb el primer objectiu del PTCC del 2003, reduir l'abandonament, un factor que probablement hi ha intervingut és el context econòmic d'aquest decenni. La preocupació per l'economia és present en els RJ i PM 2013. L'esforç econòmic associat a les embarcacions, materials i el circuit de regates ha augmentat i això pot haver influït en alguns resultats. En termes d'abandonament esportiu manquen dades de referència sent difícil valorar el possible efecte del PTCC. En el transcurs de les accions empreses per la FCV en aquest període, i utilitzant el rànquing per fer una comparativa (no n'hi havia abans dels 2005), els RI han passat de 280 participants (2005) a 227 (2008) i 197 (2012). En cas de comprovar el nombre de participants en el Campionat de Catalunya els valors són 174, 118 i 246 respectivament. Per als RJ les dades equivalents són 246, 312 i 306 i com a participació en el Campionat de Catalunya 132, 161, 186. Vistes aquestes evolucions sembla que només la primera sèrie presenta una tendència a la baixa.

Una possible explicació seria que els RJ han experimentat la crisi econòmica després d'un temps com a RI on van reforçar el vincle amb la vela. En canvi, els RI que s'inicien s'han anat reduint lleument, la qual cosa també pot tenir a veure amb la menor disposició cap al rol de patró. És un resultat interessant vista la tendència individualista detectada en els RI des de 1998 i que influeix en la tria de la nova classe. En l'estructura actual de competicions la vela infantil és bàsicament individual (Optimist) i els RI no tenen oportunitat d'adquirir massa competències interpersonals a bord (compartir, decidir en parella, tolerar, etc.). Aquesta pèrdua d'interès per ser patró no sembla compensar-se per un altre de major per ser tripulant, o per les classes dobles, especialment en el RI. Aquí, a més, s'ha de tenir en compte que tot i compartir molts costos en les classes dobles el patró sol ser també l'armador o propietari del vaixell. Aquesta expectativa pot condicionar (RI i PM) l'atractiu per un rol associat a major pressió econòmica. A tot això s'hi afegeix la baixa oferta de classes dobles atractives i sostenibles (nül·la per RI), un tema recurrent en el món de la vela des de fa anys (FCV, 1999; Renom & Violan, 2002; Renom & Subirats, 2005). Sigui com sigui aquestes reflexions no poden obviar el destacat creixement de llicències FCV (INI, 2013).

Enfront d'aquest panorama dues dades positives dels RJ i PM 2013: són l'augment percebut de l'edat límit esportiva i l'allargament en 2 anys de l'abandonament

(15,5 anys/17,5 anys). Aquest segon resultat sembla deslligar el CC del risc de retirada esportiva endarrerint-lo fins a un moment en què els RJ ja han experimentat la nova classe però on també s'enfronten a noves experiències externes (estudis). Els RJ 2013, que han viscut el PTCC com a RI, també són els únics que allarguen l'expectativa de vida esportiva en més de 10 anys (63 de mitjana), fet important ja que totes les dades prèvies per RI i RJ (Renom i Subirats, 2005) apuntaven al voltant dels 50 anys.

Quant al segon objectiu del PTCC, sembla que el nivell d'orientació aconseguit en el CC i de valoració dels diferents agents ha millorat. En molts indicadors les diferències 2008/2013 són petites però hi ha percepcions que han evolucionat de manera significativa. En l'àmbit més personal un bon resultat ha estat l'elecció coincidència entre les valoracions dels RI i PM. Ambdós col·lectius valoren millor les relacions humanes dins la flota i també el suport i acompanyament rebut per al CC. Creix l'estimació del nombre d'amics i la valoració que es fa del rol de les mares. Com en els estudis anteriors es mantenen però algunes diferències de gènere entre PM; elles estan més satisfetes dels resultats esportius i també més preocupades per l'economia.

Quant a la valoració de les classes hi ha una millora generalitzada en RI i RJ. Les embarcacions semblen més atractives i amb millor ambient. El Làser 4.7 guanya alguns atributs, el 420 millora imatge encara que sembli complicat. L'Europa millora menys en la percepció de perill que es manté. En aquestes dues classes el guany no sembla però anar lligat a l'interès per passar-hi després de l'Optimist.

Un cas a part és el patí. També s'orienta a positiu però manté valors en perill, avorrit i antiquat. Històricament el patí ha estat una classe especial per la FCV i ja el 2003 i 2008 van sorprendre les impressions dels RI i RJ que el veien com embarcació lenta quan en realitat és una de les més ràpides. Després de les accions del PTCC 2008, i amb les dades actuals, es podria pensar que aquesta distorsió es pot deure al fet que RI i RJ confonen la velocitat de navegació en trams lineals amb l'agilitat de les maniobres. El *patí* es governa sense timó i això alenteix les seves maniobres si es compara amb altres vaixells on les virades (girs) són molt ràpides. A més, és l'únic model construït principalment amb fusta, amb un disseny tradicional mantingut fa més de 70 anys, i amb un col·lectiu de més edat. Aquests trets fan que el patí contrasti amb classes de

nova generació atractives per als adolescents (RJ) com el 49er.

Aquest model doble és precisament per als RJ el que experimenta més canvis, només la percepció de perill és manté. Un cas a part és la classe Techno 293, que substitueix la valorada el 2008 (fórmula Windsurf). Acceptant la possible comparació, les dades mostren una millora en totes les escales.

Totes aquestes evidències aporten informació que ajuda a valorar l'efecte del PTCC. Si bé no es pot parlar de causa-efecte, sí que indiquen una evolució positiva en les percepcions dels col·lectius durant el període en què l'estudi s'ha dut a terme.

En l'apartat de limitacions i continuïtat de l'estudi els resultats són específics de l'àmbit on s'ha dut a terme. La manca de referències per comparar-los, el fet que s'hagi treballat amb d'un mostreig accidental amb col·lectius i circumstàncies canviant dificulten la generalització de les conclusions. Tampoc s'han analitzat les possibles comparacions en funció de variables clau com sexe, club, rànquing, zona, etc. Totes aquestes possibilitats combinades amb el volum d'indicadors requeririen un format d'exposició molt més extens. Malgrat això, els resultats 2013 poden entendre's com a tendències que deixen obert l'interès per abordar estudis específics creuant variables rellevants. També sembla convenient mantenir el seguiment sistemàtic de les flotes. En aquest punt el PTCC s'ha mostrat com un projecte de continuïtat per anar coneixent millor els diferents col·lectius de la vela.

Agraïments

En diferents etapes, aquest projecte ha estat subvencionat pel Consell Català de l'Esport (convocatòria de treballs d'investigació en Ciències de l'Esport, Resolució CLT/1344/2003) i per diversos convenis de recerca entre el Centre d'Alt Rendiment Esportiu de Sant Cugat, la Universitat de Barcelona i la Federació Catalana de Vela.

Els autors agraeixen la col·laboració dels diferents participants, entitats i clubs que han facilitat la consecució del projecte.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interessos.

Referències

- Beggs, A., Derbyshire, J., & Whitmore, J. (1993). *Fitness for sailing*. Brighton: Ferhurst.
- Cunningham, P., & Fletcher, E. (2007). Sailing training guide. Recuperat de <http://www.concept2.com.au/training/trainingguides/sail.aspx>
- Esteva, G. (2012). *Aprendre a navegar a tota vela*. Recuperat de <http://fira-news.com/ca/salon-nautic/>
- Federació Catalana de Vela (FCV). (1999). *Apuntes para una vela infantil de futuro*. Barcelona: Ed. Fira de Barcelona.
- Instituto Nacional de Estadística (INI). (2013). Licencias federadas por tipo de deporte, periodo y CCAA. Recuperat de <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do?path=/t12/a115/a01/10/&file=o20012.px&type=p-caxis&L=0>
- Osgood, Ch. E. (1952). *The Measurement of Meaning*. Illinois: Univ. of Illinois Press.
- Manzanares, A., Segado, F., & Menayo, R. (2012). Factores determinantes del rendimiento en vela deportiva: revisión de la literatura. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 7(20), 125-134.
- Renom, J. (1990). La enseñanza y práctica de la vela: un estudio piloto sobre las opiniones de sus técnicos. A *ACPE, VII Jornades de l'Associació Catalana de Psicologia de l'Esport (ACPE)*. Barcelona: Geses.
- Renom, J. (2005). 1985-2005: Formación y asesoramiento psicológico de los técnicos de la Federación Catalana de Vela, *Comunicació X Congreso Nacional y Andaluz de Psicología de la Actividad Física y el Deporte*, Málaga, 9-12 març.
- Renom, J. (2008). *Pla de Tutorització del Canvi de Classe Fase 2*. Presentación en el CAR Sant Cugat, 13 de juny.
- Renom, (2014). Vela: Factores psicológicos. A A. Garcia (Ed.), *Avances en psicología del deporte*. Barcelona: Paidotribo (en premsa).
- Renom, J., & Halcón, A. (2007). Jueces y oficiales de regatas a vela: motivaciones, percepciones y formación. *Revista de Psicología del Deporte*, 16(1), 55-66.
- Renom, J. & Halcón, A. (2013). Fonts d'alteració dels jutges i oficials de regates a vela durant la competició. *Apunts. Educació Física i Esports* (112), 62-67. doi:10.5672/apunts.2014-0983.cat.(2013/2).112.07
- Renom, J., & Subirats, J. (2005). Factores psicológicos implicados en el paso del Optimist a las clases juveniles. *Apunts. Medicina de l'Esport*, 39(145), 23-34.
- Renom, J., Subirats, P., & Rivas, P. (2009a). *Memòria Final Programa de Tutorització de Canvi de Classe - Fase 2*. Barcelona: Federació Catalana de Vela.
- Renom, J., Subirats, P., & Rivas, P. (2009b). *Pograma de Tutorització del Canvi de Classe-Fase 2*. Presentació a l'Espai del Mar, Saló Nàutic de Barcelona, 9 de novembre.
- Renom, J., & Violan, J. A. (2002). *Entrenamiento psicológico en Vela*. Barcelona: Paidotribo.
- Thill, E. (1981). La constitution d'équipages en Voile: definition des profiles psychologiques des barreurs et equipiers. *Revue de Cinésiologie*, 80, 15-24.
- Twinnam, E. (1993). *How to develop a winning attitude*. Adlard Coles Nautical.
- Wellington Yachting Talent Development Program (2009). *Sailsmart*. Recuperat de <http://www.wya.wellington.net.nz/talent/sailsmart.htm>